

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор
Інституту історії України НАН України
академік НАН України

Валерій СМОЛІЙ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СПЕЦІАЛЬНІ ІСТОРИЧНІ ДИСЦИПЛІНИ У СВІТЛІ СУЧАСНОЇ
СОЦІОГУМАНІТАРИСТИКИ

підготовки здобувачів вищої освіти
на третьому (освітньо-науковому) рівні
на здобуття ступеня: доктор філософії (PhD)
за спеціальністю: 032 «Історія та археологія»
галузі знань: 03 «Гуманітарні науки»

Розглянуто та затверджено

На засіданні Вченої ради Інституту

від «23» листопада 2025 року протокол № 11

Київ – 2025

Розробники силабусу:

Гарант освітньої програми:

НАЗВА ДИСЦИПЛІНИ: СПЕЦІАЛЬНІ ІСТОРИЧНІ ДИСЦИПЛІНИ У СВІТЛІ СУЧАСНОЇ СОЦІОГУМАНІТАРИСТИКИ

Нормативні навчальні дисципліни.

Дисципліни професійної підготовки

Галузь знань: 03 «Гуманітарні науки»

Спеціальність: 032 «Історія та археологія»

Освітній рівень: третій рівень освіти (доктор філософії)

ВИКЛАДАЧ: Томозов Валерій В'ячеславович, доктор історичних наук, старший науковий співробітник, зав. сектору генеалогічних та геральдичних досліджень Інституту історії України НАН України

E-mail: tomazov.valery@gmail.com

Персональні профілі та сторінки web-ресурсів:

<http://irbis-nbuv.gov.ua>

<https://scholar.google.com.ua/citations?user=dhk7Yf0AAAAJ&hl=ru>

<http://www.nas.gov.ua/UA/PersonalSite/Pages/default.aspx?PersonID=0000018852>

<http://resource.history.org.ua/person/0000445>

<https://orcid.org/0000-0003-4052-9438>

ЗАГАЛЬНЕ НАВАНТАЖЕННЯ: 4 кредити ECTS

Аудиторних занять: 56 академічних годин (16 лекційних і 8 семінарських по 2 академічні години); дві контрольні (модульні роботи) роботи – 4 академічні години; консультація та іспит – 4 академічні години)

Самостійна робота слухачів курсу: 64 години.

Форма підсумкового оцінювання: іспит.

АНОТАЦІЯ

Анотація курсу

Навчальний курс «Спеціальні історичні дисципліни у світлі сучасної соціогуманітаристики» розрахований на слухачів (аспірантів), які мають освітньо-кваліфікаційний рівень магістра.

Курс складається із двох змістовних модулів та побудований за вимогами Європейської кредитно-трансферної системи (ECTS).

Навчальний курс безпосередньо пов'язаний з навчальними курсами з джерелознавства та вибірковыми курсами з історіографії, музеології, історії середньовіччя, базується на вже засвоєному матеріалі і спрямований на поглиблення та систематизацію знань з окресленої дисципліни.

Мета навчальної дисципліни: засвоєння знань про процес формування та розвиток комплексу спеціальних історичних дисциплін, усвідомлення їхньої теоретико-методологічній ролі в процесі дослідження історії.

Завдання навчальної дисципліни: ознайомити слухачів з дослідницькими можливостями, дисциплінарним статусом, теоретичними засадами, методологічним інструментарієм спеціальних історичних дисциплін, зокрема генеалогії, геральдики, метрології, сфрагістики, нумізматики, боністики, просопографії, фалеристики, палеографії, хронології, дипломатики, визначити їхній внесок у розвиток історичної науки та інших галузей соціогуманітаристики.

ФОРМУВАННЯ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ І РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Шифр згідно з ОНП	Компетентності
Загальні компетентності (ЗК)	
ЗК2	Здатність використовувати у професійній діяльності базові загальні знання з різних наук (філософії науки та культури, педагогіки, біології, медицини, антропології, мистецтвознавства, демографії тощо).
ЗК 3	Здатність до розуміння широкого кола філософсько-світоглядних проблем, глибинного усвідомлення суспільних процесів, причинно-наслідкових зв'язків.
ЗК 4	Здатність застосовувати сучасні інформаційні технології у різних видах професійної діяльності; володіти основними методами і засобами набуття, зберігання та обробки інформації; знаходити необхідну інформацію, критично її осмислювати, порівнювати та аналізувати з метою визначення рівня її вірогідності; користуватися бібліотечними та архівними фондами як традиційними, так і електронними.
ЗК 6	Здатність виявляти, формулювати і розв'язувати дослідницькі проблеми, приймати обґрунтовані рішення та створювати алгоритм їхнього втілення у практику.
ЗК 7	Здатність до наукового пошуку; володіння необхідним дослідницьким інструментарієм; адекватного висвітлення та очищення історичних знань.
Фахові компетентності (ФК)	
ФК 2	Володіння сучасною науковою термінологією, глибинне розуміння змісту фахових термінів.
ФК 3	Знання з філософії історії, зокрема розуміння сутності історичних теорій щодо реконструкції минулого людства, обізнаність з основними науковими напрямками та науковими школами.
ФК 4	Навички із застосування спеціального інструментарію з метою відбору, аналізу, інтерпретації історичних джерел,

	верифікації наведеної в них інформації.
ФК 5	Вміння орієнтуватися в системі збереження архівних документів, спеціальні знання з історії функціонування державної машини та особливостей діловодства різних країн в різні історичні періоди, що дозволяє виявити необхідну для дослідження джерельну базу.
ФК 6	Вміння застосовувати під час дослідження класичні та сучасні наукові методи, зокрема історичні та міждисциплінарні, адекватно визначати методику дослідження відповідно до висунутих завдань та сформульованих цілей.
ФК 9	Здатність визначати вплив соціокультурного середовища, політичної системи на формування особистості та роль особистості в історії.
Програмні результати навчання (ПРН)	
ПРН 1	Вільне володіти всім арсеналом знань про минуле людства, закони і тенденції розвитку суспільства, інструменти та практики його вивчення.
ПРН 2	Знати основні теорії, ідеї, концепції, напрямки історичних досліджень як класичних, так і новітніх, зокрема локальної історії, регіоналістики, просопографії, усної історії, інтелектуальної історії тощо.
ПРН 3	Опанувати сучасну термінологічну систему та понятійний апарат історичної науки і соціогуманітаристики
ПРН 4	Уміти збирати, опрацьовувати та зберігати наукову інформацію за допомогою сучасних інформаційних технологій.
ПРН 5	Уміти відбирати, аналізувати, класифікувати джерела для здійснення наукового дослідження, визначати рівень їхньої достовірності та інформативності, верифікувати наведені в них відомості.
ПРН 6	Втілювати в історичному дослідженні вже існуючі теоретичні розробки, визначати наявні проблеми, шукати

	шляхи їхнього розв'язання.
ПРН 8	Уміння обирати методологічний інструментарій та стратегічні підходи відповідно до особливостей наукового дослідження, його мети та завдань, розглядати проблему.

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

Тематичний план

№ з/п	Назва теми	Загальна кількість годин	Лекції	Семінари, підсумковий модульний контроль (контрольні роботи) та іспит	Самостійна робота
Модуль 1. Традиційні спеціальні історичні дисципліни: теорія, методика і практика					
1	<i>Спеціальні історичні дисципліни: дисциплінарний статус, дослідницькі можливості та зв'язок з історичною наукою</i>	2	2		2
2	<i>Генеалогія</i>	10	6	2	2
3	<i>Геральдика</i>	6	2	2	2
4	<i>Сфрагістика (сигілографія)</i>	5	2	1	2
5	<i>Фалеристика</i>	5	2	1	2
6	<i>Метрологія історична</i>	4	2	1	2
7	<i>Нумізматика і боністика</i>	4	2	1	2
8	<i>Хронологія та палеографія</i>	6	2	2	2
Підсумковий модульний контроль (контрольна робота)		2		2	
Всього з модуль 1		44	18	12	14
Модуль 2. Спеціальні історичні дисципліни: міждисциплінарні зв'язки,					

перспективи та новітні напрямки розвитку					
9	<i>Просопографія</i>	6	2	2	2
10	<i>Біографіка та біографіситика</i>	6	2	1	2
11	<i>Некрополістика</i>	6	2	1	2
12	<i>Іконографія</i>	4	2	1	2
10	<i>Історична географія та картографія</i>	6	2	1	2
11	<i>Комплекс спеціальних історичних дисциплін: актуальні проблеми та можливості їхнього розв'язання</i>	4	4		2
Підсумковий модульний контроль (контрольна робота)		2	-	2	-
Всього за модуль 2		34	14	8	12
Письмова робота – дослідницька студія		38	-	-	38
Підсумковий контроль (консультація та іспит)		4	-	4	-
Разом за курс		120	32	24	64

№ з/п	Теми семінарів	Кількість годин
Модуль 1		
Семінар 1	Генеалогія 1. Види джерел для реконструкції родоводу: інформаційний потенціал, ступінь достовірності, місце зберігання.	2

	2. Спроби класифікації джерел для реконструкції родоводу. 3. Види фіксації родовідного матеріалу: родовідне дерево, таблиці та поколінні розписи. Література: Войтович Л., Целуйко О. Спеціальні історичні дисципліни. Зошит 2: Генеалогія. Львів, 2008. 118 с. Легун Ю. Генеалогія селян Подільської губернії: джерела. Вінниця, 2005. 515 с. Ніколаєва А. А тепер і спитати немає в кого... Як дослідити історію свого роду? Київ, 2025. 304 с. Томазов В. Генеалогія козацько-старшинських родів: історіографія та джерела (друга половина XVII – початок XXI ст.). Київ, 2006. 282 с. Томазов В. Родовід: Як знайти своє коріння. – Київ, 2020. – 79 с. Томазов В. Генеалогія. <i>Спеціальні історичні дисципліни: навч. посіб.</i> / І. Войцехівська, В. Томазов, М. Дмитрієнко та ін. Київ, 2008. С. 123–131. Dworzaczek W. Genealogia. Warszawa, 1959. 202 s. Durye P. La Généalogie. Paris, 1961. 242 p. Pihach J. D. Ukrainian Genealogy. A Beginner's Guide. Edmonton-Toronto, 2007. 272 с.	
Семінар 2	Геральдика 1. Класифікація геральдичних щитів: історія виникнення та застосування. 2. Гербові фігури, їхня класифікація. 3. Блазування гербу. Література: Гречило А. Українська міська геральдика. Київ-Львів, 1998. 192 с. Гречило А. Українська територіальна геральдика. Львів, 2010. 280 с.	2

	Гречило А., Савчук Ю., Сварник І. Гроби міст України (XIV – перша половина XIX ст.). Київ, 2001. 400 с. Іщенко Я. Геральдика. <i>Спеціальні історичні дисципліни: навч. посіб.</i> / І. Войцехівська, В. Томазов, М. Дмитрієнко та ін. Київ, 2008. С. 146–156. Однороженко О. Геральдика середньовічної Русі (України). Генеза руської геральдики. X–XIII ст. Харків, 2023. 718 с. Однороженко О. Де, коли і чому виникли герби? Вступ до візантійської геральдики X–XII ст. Харків, 2022. 314 с. Однороженко О. Князівська геральдика Волині середини XIV–XVIII ст. Харків, 2008. 180 с. Однороженко О. Козацька територіальна геральдика кінця XVI–XVIII ст. Харків, 2009. 415 с. Однороженко О. Родова геральдика Руського королівства та Руських земель Корони Польської XIV–XVI ст. Харків, 2009. 311 с. Однороженко О. Руські королівські, господарські та князівські печатки XIII–XVI ст. Харків, 2009. 319 с.	
Семінар 3	Сфрагістика (сигілографія) та фалеристика 1. Види печаток, їхня класифікація та функціональне призначення. 2. Іконографія української державної та територіальної сфрагістики. 3. Іконографія української родової сфрагістики. 4. Нагородна система незалежної України. 5. Види нагород, їхня класифікація та функціональне призначення. Література: Алфьоров О. Особові печатки Правобережної України: кінець XVIII – перша половина XIX ст. Біла Церква, 2005. 100 с. Алфьоров О., Однороженко О. Українські особові печатки	2

	XV–XVII ст. за матеріалами київських архівосховищ. Харків, 2008. 199 с. Гавриленко В. Українська сфрагістика. Питання предмета та історіографії. Київ, 1977. 167 с. Гавриленко В. Шлях до сфрагістики. Київ-Львів, 2014. 328 с. Гречило А. Українська міська геральдика. Київ-Львів, 1998. 192 с. Крип'якевич Р. Стан і завдання української сфрагістики. <i>Укр. іст. журнал</i>. 1959, № 1. С. 115–119. Перкун В. Сфрагістика. <i>Спеціальні історичні дисципліни: навч. посіб.</i> / І. Войцехівська, В. Томазов, М. Дмитрієнко та ін. Київ, 2008. С. 444–453. Перкун В. «...і печаткою стверджую». З історії печаток католицької церкви на Правобережній Україні (кінець XVIII – XX ст.). Київ, 2002. 128 с. Перкун В. Культурно-історичний вимір сфрагістики. Київ, 2023. 344 с. Однороженко О. Українські державні, земельні та міські печатки козацької доби (кінець XVI–XVIII ст.). Харків, 2003. 220 с. Однороженко О. Руські королівські, господарські та князівські печатки XIII–XVI ст. Харків, 2009. 319 с. 1000 років української печатки. Каталог виставки. 23 травня – 15 листопада 2013 р. / Гол. ред. В. Смолій; упор. Ю. Савчук. Київ, 2013. 504 с. Дмитрієнко М., Іщенко Я. Фалеристика. <i>Спеціальні історичні дисципліни: навч. посіб.</i> / І. Войцехівська, В. Томазов, М. Дмитрієнко та ін. Київ, 2008. С. 486–494. Нагороди України: У 3-х тт. / Д. Табачник, М. Дмитрієнко та ін. Київ, 1996. 247, 323, 376 с. Семотюк Я. Українські військові відзнаки. Торонто, 1991.	
--	---	--

	50 с. Тинченко Я. Символи нескореної держави. Нагороди уряду Української Народної Республіки. Київ, 2016. 210 с. Українська фалеристика. З історії нагородної спадщини / Д. Табачник, В. Бузало та ін. Київ, 2004. Кн. 1. 477 с.	
Семінар 4	Метрологія історична. Нумізматика і боністика. 1. Система мір періоду Київської Русі. 2. Історична метрологія Лівобережної України XVIII–XIX ст. 3. Традиційні народні міри українських теренів. 4. Методи нумізматичного дослідження. 5. Українська грошова система: історичні витoki та сучасний стан. Література: Барабой А. Про українську історичну метрологію. <i>Історичні джерела та їх використання</i>. 1964. Вип. 1. С. 287–289. Войцехівська І. Джерела історичної метрології: аналіз первісників та зіставлення даних. <i>Спеціальні історичні дисципліни: питання теорії та методики</i>. Київ, 2004. Число 11. Ч. 1. С. 188–202. Герасименко Н. Метрологія історична. <i>Спеціальні історичні дисципліни: навч. посіб.</i> / І. Войцехівська, В. Томазов, М. Дмитрієнко та ін. Київ, 2008. С. 366–375. Єрофієв І. Про старі українські міри, вагу та грошовий обіг. Роботи з метрології. Харків, 1927. Ч. 2. С. 5–52. Зінич В. Народна математика та метрологія. <i>Народна творчість та етнографія</i>. 1967. № 2. С. 57–63. Сеник Я. Деякі питання народної метрології на Україні (до початку XIX ст.). <i>Історичні джерела та їх використання</i>. 1971. Вип. 6. С. 166–175. Сидоренко О. Історична метрологія Лівобережної України XVIII ст. Київ, 1975. 160 с.	2

	Сидоренко О. Про упорядкування мір на Лівобережжі у XVIII ст. <i>Історичні джерела та їх використання</i>. 1971. Вип. 6. С. 154–165. Сидоренко О. Українська метрологія пізнього феодалізму. <i>Український історичний журнал</i>. 1980. № 9. С. 114–117. Гроші в Україні: Факти і документи / Авт.: М. Дмитрієнко, В. Ющенко, В. Литвин та ін. Київ, 1998. 454 с. Гнатишак М. Державні гроші України 1917–1920. Клівленд, 1973. 376 с. Голиш Г. Основи нумізматики: навч. посіб. Черкаси, 2006. 314 с. Дмитрієнко М. Боністика. <i>Спеціальні історичні дисципліни: навч. посіб.</i> / І. Войцехівська, В. Томазов, М. Дмитрієнко та ін. Київ, 2008. С. 104–113. Дорофєєва Н., Комаринська З. З історії грошей України. Київ-Львів, 2000. 165 с. Зварич В. До питання про грошовий обіг у Галичині під пануванням Австро-Угорщини. <i>Історичні джерела та їх використання</i>. 1966. Вип. 2. С. 203–214. Зварич В., Шуст М. Нумізматика. Довідник. Тернопіль, 1998. 464 с. Козубовський Г. Нумізматика. <i>Спеціальні історичні дисципліни: навч. посіб.</i> / І. Войцехівська, В. Томазов, М. Дмитрієнко та ін. Київ, 2008. С. 390–398. Котляр М. Галицька Русь у другій половині XIV – першій чверті XV ст. Історико-нумізматичне дослідження. Київ, 1968. 141 с. Котляр М. Грошовий обіг на території України доби феодалізму. Київ, 1971. 175 с. Котляр М. Нариси історії обігу і лічби грошей на Україні XIV–XVIII ст. Київ, 1981. 240 с. Свершніков І. До історії карбування монет у Львові (За матеріалами Львівського історичного музею). <i>Історичні джерела та їх використання</i>. Київ, 1964. Вип. 1. С. 276–	
--	--	--

	286. Спаський І. Дукати і дукачі України: Історико-нумізматичне дослідження. Київ, 1970. 171 с. Тхоржевський Р. Національні паперові гроші України. Донецьк, 1992. 60 с. Фісун В. Про скарби і скарбошукачів. Київ, 1993. 64 с. Чернов Є. З історії української нумізматики (Грошова термінологія XVII–XVIII ст.). Український історичний журнал. 1959. № 1. С. 100–105. Чернов Є. Про грошовий обіг на Україні у XVII ст. <i>Історичні джерела та їх використання</i>. 1966. Вип. 2. С. 194–202. Шуст Р. НумізMATика: Історія грошового обміну та монетної справи і України. Навч. посібник. Київ, 2009. 376 с.	
Семінар 5	Хронологія та палеографія 1. Основні календарні системи світу та принципи побудови. 2. Зародження писемності та розвиток письма в Україні. 3. Філігранологія. Папір і філіграні на українських землях XVII–XX ст. Література: Білоус Л. Час і календар. Київ, 1960. 40 с. Войцехівська І. Хронологія історична. <i>Спеціальні історичні дисципліни: навч. посіб.</i> / І. Войцехівська, В. Томазов, М. Дмитрієнко та ін. Київ, 2008. С. 514–519. Історична хронологія. Календарні системи світу: Навч. посібник / Автор-укладач О. Тарасенко. Київ, 2004. 72 с. Климишин І. Календар природи і людини. Львів, 1983. 176 с. Перехрест О. Історична хронологія. Черкаси, 1999. 97 с. Скуратівський В. Місяцелік: Український народний	2

	календар. Київ, 1992. 208 с. Стрельський В., Титаренко П. Історія календаря. Київ, 1975. 48 с. Брайчевський М. Походження слов'янської писемності. Київ, 1998. 154 с. Висоцький С. Київська писемна школа Х–ХІІ ст. (до історії української писемності). Львів-Київ-Нью-Йорк, 1998. 246 с. Войцехівська І. Палеографія. <i>Спеціальні історичні дисципліни: навч. посіб.</i> / І. Войцехівська, В. Томазов, М. Дмитрієнко та ін. Київ, 2008. С. 408–415. Кісь Я. Палеографія: навчальний посібник. Львів, 1975. 78 с. Кріль М. Основи палеографії. Київ, 1995. 195 с. Мацюк О. Папір та філіграні на українських землях (ХVІ – початок ХХ ст.). Київ, 1974. 292 с. Панашенко В. Палеографія українського скоропису другої половини ХVІІ ст. Київ, 1974. 111 с. Сокирко О. Українська кирилична палеографія ХІ–ХVІІІ ст.: навч. посібн. для студентів істор. спец. Київ, 2016. 141 с.	
Модуль 2		
Семінар 6	Просопографія. Біографістика та біографіка. 1. Завдання просопографії як спеціальної історичної дисципліни. 2. Джерела до просопографічного дослідження спроби їхньої класифікації. 3. Біографіка та просопографія: спільне та особливості. 4. Біографія та просопографічний портрет. Література: Біографістика в контексті сучасних історичних та історіографічних досліджень: Харківський історіографічний збірник. Харків, 2003. Вип. 6. 192 с. Попик В. Біографістика. Спеціальні історичні дисципліни:	2

	навч. посіб. / І. Войцехівська, В. Томазов, М. Дмитрієнко та ін. Київ, 2008. С. 94–103. Попик В. Ресурси довідкової біографічної інформації: історичний досвід формування, сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку. Київ, 2013. 520 с. Попик В. Біографіка: феномен культури і науки, інформаційний ресурс суспільства. Київ, 2021. 528 с. Українська біографіка ХХІ століття: мозаїка контекстів і форм. В. Попик (відп. ред.) та ін. Київ, 2021. 251 с. Чишко В. Біографічна традиція та наукова біографія в історії і сучасності України. Київ, 1996. 240 с. Дашкевич Я. Об'єктивне і суб'єктивне в просопографії. <i>Дашкевич Ярослав. Майстерня історика: Джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни</i>. Львів, 2011. С. 238–244. Миронець Н., Старовойтенко І. Просопографія. <i>Спеціальні історичні дисципліни: навч. посіб.</i> / І. Войцехівська, В. Томазов, М. Дмитрієнко та ін. Київ, 2008. С. 424–431. Старовойтенко І. Просопографічний портрет особистості у контексті сучасних завдань біографічних та історичних досліджень. <i>Українська біографістика</i>. 2008. № 4. С. 50–66. Старовойтенко І. Просопографія: підходи до трактування змісту наукової дисципліни в історіографії. <i>Спеціальні історичні дисципліни: питання теорії та методики</i>. 2006. Число 13. С. 6–27. Томазов В. Просопографія: дисциплінарний статус і дослідницькі можливості. <i>Українська біографістика</i>. 2021. Вип. 22. С. 55–71.	
Семінар 7	Некрополістика та іконографія 1. Дисциплінарний статус некрополістики та її дослідницькі завдання. 2. Значення іконографії для історичного дослідження.	2

3. Методи аналізу іконографічного джерела.

Література:

- Войцехівська І., Дмитрієнко М. Некрополістика. *Спеціальні історичні дисципліни: навч. посіб.* / І. Войцехівська, В. Томазов, М. Дмитрієнко та ін. Київ, 2008. С. 384–390.
- Збірник на пошану Л.А. Проценко / Упор. В. Томазов. – Київ, 2000. 144 с.
- Некрополі України / Упор. І. Дивний, М. Пархоменко, О. Титова. Київ, 1999. 287 с.
- Проценко Л. Історія Київського некрополя. Київ, 1995. – 412 с.
- Проценко Л. Методика укладання довідників «Некрополі України». *Вісник Українського товариства охорони пам'яток історії та культури*. Київ, 1991. №2. С. 6–22
- Проценко Л., Костенко Ю. Лук'янівське цивільне кладовище: путівник. Київ, 2001. 192 с.
- Ходорковський Ю. Єврейські некрополі України. Київ, 1998. 80 с.
- Ковалевська О. Іконографія Івана Мазепи в образотворчому мистецтві ХХ – початку ХХІ ст. Київ, 2013. 420 с.
- Ковалевська О. Зображення крізь віки: іконографія козацької старшини ХVІІ–ХVІІІ ст.: в 2-х кн. Київ, 2014. 314, 330 с.
- Ковалевська О. Таємниці козацьких портретів. Київ, 2019. 288 с.
- Маркітан Л. Іконографія в системі СІД. *Спеціальні історичні дисципліни: питання методики і практики*. Київ, 2000. Число 5. Ч. 1. С. 178–190.
- Томазова Н. Іконографія. *Спеціальні історичні дисципліни: навч. посіб.* / І. Войцехівська, В. Томазов, М. Дмитрієнко та ін. Київ, 2008. С. 276–280.

	Суховарова-Жорнова О. Методи дослідження історичних портретів XVII–XVIII століть як джерела інформації. <i>Спеціальні історичні дисципліни: питання методики і практики</i>. Київ, 2003. Число 10. Ч. 1. С. 136–160. Суховарова-Жорнова О. Типологічна характеристика історичних портретів XVII–XVIII ст. <i>Спеціальні історичні дисципліни: питання методики і практики</i>. Київ, 2004. Число 11. Ч. 2. С. 244–278.	
Семінар 8	Історична географія та картографія 1. Особливості історичної картографії та основні методи історико-картографічних досліджень. 2. Особливості історичної географії та її завдання. 3. Історична географія і картографія та їхнє місце в історичному дослідженні. Література: Балабушевич Т. Географія історична. <i>Спеціальні історичні дисципліни: навч. посіб.</i> / І. Войцехівська, В. Томазов, М. Дмитрієнко та ін. Київ, 2008. С. 131–139. Боєчко В., Ганжа О., Захарчук Б. Кордони України: історична ретроспектива та сучасний стан. Київ, 1995. 168 с. Боплан Г.Л., де. Опис України... Київ-Кембрідж, 1990. 256 с. Кордан Б. Земля козаків: старовинні карти України. Віннепег, 1987. 328 с. Трубчанінов С. Історична географія України: Навч. посібник. Кам'янець-Подільський, 2013. 192 с. Сосса Р. Історія картографування території України: Від найдавніших часів до 1920 р. Київ, 2000. 247 с. Сосса Р. Історія картографування території України: Підручник. Київ, 2007. 334 с. Хведченя С. Картографія історична. <i>Спеціальні історичні дисципліни: навч. посіб.</i> / І. Войцехівська, В. Томазов,	2

	М. Дмитрієнко та ін. Київ, 2008. С. 297–303. Щодра О. Історична географія України від найдавніших часів до кінця XVIII століття: навч. посіб. Львів, 2016. 296 с.	
Підсумковий (модульний) контроль	Контрольні роботи	4
Підсумковий контроль	Консультація та іспит	4

Самостійна робота здійснюється у вигляді опрацювання лекційного матеріалу, додаткової літератури задля кращого засвоєння ідей, положень, концептів та фактажу навчального курсу та підготовки дослідницької роботи **за проблематикою, погодженою з викладачем**

ПОРЯДОК І КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання успішності аспіранта за кожним із запланованих видів робіт здійснюється у відповідності до таких критеріїв:

Вид роботи	Кількість балів за один вид роботи	Критерії оцінювання	Максимальна кількість балів за курс
<i>Лекції</i>	1	Аспірант відвідує лекційне заняття, якісне веде конспект лекції	За лекції – 16
	0	Аспірант не відвідує лекцію	
<i>Практичне заняття (семінари)</i>	3	Аспірант ставить змістовні запитання, висловлює аргументовані зауваження, бере участь у дискусії	За практичні заняття (семінари) – 24
	1-2	Аспірант ставить запитання, але не висловлює аргументованих зауважень та/або не бере участі в дискусії	
	0	Пасивна участь у практичному занятті	
<i>Самостійна робота (письмова робота – дослідницька студія)</i>	20	Роботу виконано і подано вчасно; автор демонструє аналітичний та творчий підхід, знання особливостей досліджуваного явища, виклад є логічним. Роботу оформлено відповідного до чинних вимог.	За самостійну роботу – 20
	15-19	Роботу виконано і подано вчасно; автор демонструє аналітичний та творчий	

		підхід, знання особливостей досліджуваного явища, виклад є в цілому логічним. Але є незначні недоліки: деяка непослідовність у викладенні матеріалу, певні прогалини у розумінні явища, фактичні помилки. Роботу оформлено відповідного до чинних вимог, але є невеликі хиби в оформленні.	
	9-14	Роботу виконано і подано вчасно; автор демонструє непогане знання матеріалу, але є значна кількість недоліків різного характеру, структурні порушення, нелогічність у викладі матеріалу, нехтування приписами оформлення роботи.	
	1-8	Роботу подано невчасно; автор не засвоїв необхідний матеріал, не розуміє досліджуваного явища.	
	0	Робота взагалі не підготовлена аспірантом	
Контрольні (модульні роботи)	5	Аспірант надав вичерпні відповіді на всі питання контрольної роботи, продемонстрував глибоке знання матеріалу	За контрольні роботи – 10
	3-4	Аспірант надав вичерпні відповіді на всі питання	

		контрольної роботи, але є незначні недоліки: деяка непослідовність у викладенні матеріалу, певні прогалини у розумінні явища, фактичні помилки.	
	1-2	Аспірант відповів не на всі питання контрольної роботи, не засвоїв необхідний матеріал.	
	0	Аспірант не відповів на жодне питання контрольної роботи чи не з'явився на контрольну роботу	
Іспит	30	Аспірант демонструє глибокі знання, дає вичерпну відповідь на екзаменаційні та додаткові питання, впевнено аргументує свою позицію.	

РОЗПОДІЛ БАЛІВ ЗА РЕЙТИНГОВОЮ СИСТЕМОЮ

Модулі	I	II
Лекції	0-9	0-7
Семінари	0-15	0-9
Самостійна робота (письмова робота – дослідницька студія)		0-20
Контрольні (модульні роботи)	0-5	0-5
Робота за модулями	0-29	0-41
Підсумковий контроль (іспит)	0-30	
Всього за курс	0-100	

**Порядок перерахунку рейтингових показників нормованої 100-бальної
університетської шкали оцінювання в національну 4-бальну шкалу
та шкалу ECTS**

Рейтинговий показник	Оцінка за ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		Іспит	Залік
90-100	A (відмінно)	відмінно	зараховано
82-89	B (дуже добре)	добре	
75-81	C (добре)		
64-74	D (задовільно)	задовільно	
60-63	E (достатньо)		
35-59	FX (незадовільно)	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання

1-34	F (неприйнятно)	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	незараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
-------------	---------------------------	--	---

Мінімальний пороговий рівень оцінки за роботу в семестрі (допуск до іспиту) становить 35 балів. У разі отримання оцінки «неприйнятно» (нижче 35 балів) аспірант зобов'язаний повторно пройти курс навчання із зазначеної дисципліни. У разі отримання оцінки «незадовільно» аспірант має право на два перескладання: викладачеві та комісії. При цьому максимальна підсумкова оцінка після перескладання може бути лише «достатньо». Замість перескладання комісії аспірант може обрати повторне вивчення дисципліни.

ФОРМА ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточний контроль знань з метою перевірки рівня засвоєння слухачами певних тем навчальної програми відбувається під час проведення семінарських занять. Формами поточного контролю з дисципліни «Спеціальні історичні дисципліни у світлі сучасної соціогуманітаристики» є опитування, аналіз пропонованих для ознайомлення наукових статей і монографій, дискусії щодо викладених у них проблем. Поточний контроль передбачає оцінювання відповідно до критеріїв, викладених у «Порядку і критеріях оцінювання».

Підсумковий контроль передбачає дві контрольні (модульні) роботи та іспит. Контрольні роботи відбуваються у письмовому форматі, а іспит у форматі усної співбесіди в очному режимі чи режимі відеоконференції. На контрольну роботу виносяться питання, що обговорювалися під час семінарських занять. На іспит виносяться питання із запропонованого нижче переліку. За потреби ставляться додаткові/уточнюючі питання з обсягу навчального курсу.

ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ

1. Об'єкт, предмет і завдання спеціальних історичних наук.
2. Класифікації спеціальних історичних дисциплін.
3. Геральдика як спеціальна історична дисципліна. Герби як джерело інформації.
4. Просопографія як спеціальні історичні дисципліни.
5. Генеалогія як спеціальна історична дисципліна. Допоміжна роль генеалогії в історичних дослідженнях.
6. Українська боністика. Історія вітчизняної бони.
7. Кінофотофонодокументи як історичне джерело: загальна характеристика, значення та сфери використання.
8. Некрополь як історичне джерело. Українська некрополістика.
9. Ономастика та її значення для історичного дослідження.
10. Історична метрологія.
11. Мемуари як історичне джерело. Українська мемуаристика.

12. Сфрагістика в системі спеціальних історичних дисциплін.
13. Музеезнавство як спеціальна історична дисципліна.
14. Вексилологія як спеціальна історична дисципліна.
15. Книгознавство в системі спеціальних історичних дисциплін.
16. Палеографія: джерела та їх використання.
17. Фалеристика: об'єкт та предмет дослідження. Українські відзнаки.
18. Емблематика в системі спеціальних історичних дисциплін.
19. Історична хронологія як спеціальна історична дисципліна.
20. Маргіналістика як спеціальна галузь історичної науки.
21. Нумізматика як спеціальна історична дисципліна.
22. Дипломатика як спеціальна історична дисципліна.
23. Іконографія як спеціальна історична дисципліна.
24. Епістолологія в системі спеціальних історичних дисциплін.
25. Основні центри розвитку спеціальних історичних дисциплін в Україні.
26. Вадим Модзалевський та його внесок у розвиток спеціальних історичних дисциплін.
27. Олександр Лазаревський та його науковий доробок у галузі спеціальних історичних дисциплін.
28. Біографістика як спеціальна галузь історичної науки.
29. Зброєзнавство та уніформологія. Їхнє значення для історичної науки.
30. Перспекти розвитку спеціальних історичних дисциплін. Нові дисципліни.

ПОЛІТИКА КУРСУ

Слухач зобов'язаний відвідувати заняття всіх видів відповідно до встановленого розкладу, не запізнюватися. У разі дистанційних занять – завчасно перевіряти готовність технічних засобів, пристроїв та програмних продуктів до занять.

У разі відсутності: через хворобу – аспірант зобов’язаний надати відповідний документ гаранту освітньо-наукової програми, через поважні особисті чи родинні обставини – пояснювальну записку на ім’я гаранта освітньо-наукової програми.

ПОЛІТИКА ДОБРОЧЕСНОСТІ

Виконання навчальних завдань і робіт має відповідати вимогам «Положення про дотримання академічної доброчесності науковими працівниками та здобувачами вищої освіти в Інституті історії України НАН України» (наказ № 15/1-од від 29.10.2018 року).